

"Kicsit más" - sérült gyermek a családban

"A várva várt kisbaba óriási örömet jelent az egész családnak. De mi történik akkor, ha az egészséges kisbaba helyett sérült csecsemő érkezik? Mi játszódik le a szülőben, amikor a rokonok felteszik a legfontosabb kérdést: „Na és egészséges?” "

Szerző: Benes Andrea

Forrás: <http://www.mipszi.hu/cikk/130809-kicsit-mas>

Kevés dolog van, ami annyira meg tud rendíteni egy gyermeküket izgatottan váró párt, mint a szembesülés azzal: sérült gyermekük született. Nem véletlen, hogy a szülőknél lejátszódó folyamatot a gyászfolyamathoz hasonlítják. Az információ átadásakor bekövetkezik a sokk: eluralkodik az ijedség, a pánik, a szorongás és kezdetét veszi a tagadás. Majd a szülők szép lassan ráébrednek, hogy feladataik vannak: nem hagyhatják el magukat, hiszen gyermeküknek – vagy gyermekeiknek, ha több is van a családban – szükségük van rájuk. Ugyanúgy gondoskodásra, törődésre vágnak. A látszólag összeszedett, bátor szülőket azonban belülről továbbra is a lelkiismeret-furdalás, a bűntudat és az önvád marcangolja. Végül szép lassan a belső viharok is elcsitulnak, és kezdetét veszi a beletörődés, a helyzethez való alkalmazkodás.

A folyamat lejátszódása teljesen normális, természetes emberi reakció. A probléma abból adódhat, ha az egyik szülő megreked a feldolgozás valamelyik szakaszában, mert a kiegyensúlyozatlan gondviselő lelkiállapota mind a gyermekre, mind a gyermekgondozásra erőteljes hatással van. Főleg az anya – mint elsődleges gondozó – lelki egyensúlyának helyreállítása elengedhetetlen a csecsemő szempontjából.

Az első krízis, a sérült gyermek születésének elfogadása után azonban még korántsem érnek véget a megpróbáltatások. Talán a család még túl sincs igazán az első sokkon és még az elfogadás folyamatát sem élte végig, máris újabb nehézségekkel találja szemben magát: a környezet sérült gyermekekre adott reakciója újabb akadályokat görgethet eléjük. A család kénytelen szembesülni az utca véleményével, a tapintatlanul kíváncsi tekintetekkel, a „kegyetlen” külvilággal. Majd az óvodás- és iskoláskor kezdetével a gyermek igényeihez leginkább igazodó intézmény kiválasztása (speciális iskola vagy integrált iskola) lesz a szülők fő feladata. Ez utóbbi legtöbbször szakember segítségét is igényli.

A harmadik, talán legnehezebb krízis-feladat: az iskola végeztével értelmet adni a sérült gyermek napjainak, jövőjének. A nem értelmi fogyatékos gyermekeket lelkileg is nagyon megviselheti ez az időszak. Úgy érezhetik, hogy ők semmire sem jók. Tovább tetőzi a bajt, hogy a sérült gyermekek esetében a teljes leválás, önállósodás szinte sose következik be, ezért az idő előrehaladtával a szülőknek is

gondolniuk kell arra, hogy ki fog majd gondoskodni gyermekükről, ha már ők nem lesznek erre képesek. Ez újabb negatív érzelmeket (pl. bűntudatot) és lelki megterhelést jelenthet számukra.

A sérült gyermek felnevelésében a család támogatásának óriási szerepe van. Az apa biztonságot nyújtó, támogató jelenléte létfontosságú az anya lelkiállapotának szempontjából. Tehát nem könnyű a család férfitagjára nehezedő feladat sem, hiszen erősnek kell mutatkoznia, miközben ő maga is átél minden egyes traumát. Így nem csoda, hogy a sérült gyermek érkezése sokszor próbára teszi a házastársi kapcsolatot is.

Pozitív hatása van, ha a családban már él – vagy később születik – egy egészséges gyermek is, hiszen erőt meríthetnek belőle a krízisben lévő szülők. Azonban fontos hangsúlyt fektetni a testvér beavatására, arra a folyamatra, amikor a szülő megérteti a különleges családi helyzetet a másik gyermekkel. Elengedhetetlen az is, hogy a testvér a sérült gyermek jelenléte ellenére se legyen elhanyagolva, kapja meg ő is a különleges figyelmet (pl. esti meseolvasás) és ne nehezedjen rá túl nagy nyomás (pl. ne várják el tőle a sérült gyermek ellátását). Az ideális az, ha a körülményekhez igazodva, de mégis egyensúly mutatkozik a gyereknevelésben. Ezt például az olyan programok szervezése is segíti, amelyen a család minden tagja részt tud venni.

A sérült gyermekkel nehezebb, de közel sem lehetetlen együtt élni! Igaz, hogy több odafigyelést, speciális törődést, a családi élet átszervezését igényli, és jelenléte lemondásokkal jár a család számára, mégis érdemes energiát fektetni a megfelelő gondoskodásba, hiszen a befektetett energia később megtérül. A megfelelő gondoskodás megvalósítása azonban nem könnyű feladat, ugyanis a sérült csecsemő sok esetben nem tudja megfelelően jelezni szükségleteit, és nem tud elég megerősítő visszajelzést sem adni az anyának. A legrosszabb azonban, amit egy szülő tehet: ha sajnálattal tekint gyermekére. Ugyanis a sajnálat megakadályozza őt abban, hogy meglássa a gyermekében rejlő lehetőségeket és kibontakoztassa azokat. A szülőknek ugyanis sajnálat helyett, arra kell törekedniük, hogy a helyzethez és lehetőségeikhez képest a lehető legtöbbet hozzák ki gyermekükből, erősségeiket kidomborítsák, gyengeségeiket ellensúlyozzák. Nagy jelentősége lehet az időben megkezdett fejlesztésnek és rehabilitációnak is. A szeretettel teli, odafigyelő gondoskodás végül pedig meghozza gyümölcsét és olyan csodákat képes életre hívni, mint az értelmi fogyatékos bicikliszerelő, a siket-néma táncos vagy a Down-kóros paralimpikon...

A 2012. évi pályázatunkra érkezett írás szerzője 2012-ben végzett az ELTE tanácsadás és iskolapszichológia mesterszakán

Felhasznált irodalom:

Dr. Kálmán Zsófia (2004): *Bánatkő – sérült gyermek a családban*, Bliss Alapítvány, Budapest

Dr. Kálmán Zsófia (2005): *Beszélgetések a konyhában - Sérült gyermeket nevelő családok speciális problémái*, Bliss Alapítvány, Budapest

Feuer Mária (szerk., 2008): *A családsegítés elmélete és gyakorlata*, Akadémiai Kiadó, Budapest